

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 105

www.parlament.md

2013

nr. 539

Biroul permanent al Parlamentului Republicii Moldova

În temeiul art. 73 al Constituției și în conformitate cu prevederile art. 47 din Regulamentul Parlamentului, se înaintează, cu titlu de inițiativă legislativă proiectul de lege pentru modificarea și completarea Codului de procedura penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003.

Anexă: proiectul de lege
nota informativă

Deputați în Parlament:

L. Salbuș

27 12 539 13

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

L E G E

pentru modificarea și completarea Codului de procedura penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Articol unic - Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 104–110, art. 447), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. Articolul 6 se completează cu punctele 4¹⁾ și 4²⁾ cu următorul conținut:

„4¹⁾ cameră de audiere - spațiu amenajat pentru audierea minorului victimă/martor al infracțiunii în condițiile art.110¹ din prezentul cod, în care se află minorul supus audierii și interviuatorul, avînd legătură cu camera de vizualizare, prin echipamentul de recepție și înregistrare audiovideo;

4²⁾ cameră de vizualizare – spațiu amenajat pentru audierea minorului victimă/martor al infracțiunii în condițiile art.110¹ din prezentul cod, în care se află toți participanții implicați în procesul de audiere, cu excepția minorului supus audierii și interviuatorului; ”.

2. La articolul 109 alineatul (5), textul “dacă dispune de spații special amenajate” se exclude.

3. Articolul 110¹ va avea următorul cuprins:

„(1) Audierea martorului minor cu vîrsta de pînă la 14 ani în cauzele penale privind infracțiunile cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie în condițiile art. 109 alin. (5) se va efectua de către judecătorul de instrucție în spații special amenajate, dotate cu mijloace de înregistrare audiovideo, prin intermediul unui interviuator care este o persoană special instruită pentru această sarcină. Audierea minorului se va efectua în termeni restrînși.

(2) Martorul minor și interviuatorul se află în camera de audiere, separați de judecătorul de instrucție și de celelalte persoane care participă la această acțiune procesuală.

(3) În camera de vizualizare, pe lîngă judecătorul de instrucție, pot să se afle procurorul, apărătorul bănuțului sau învinuitului, psihologul, grefierul, reprezentantul legal al minorului supus audierii, reprezentantul legal al părții vătămăte, după caz, alte persoane, în condițiile legii. Participanții la audiere

adreasează întrebările judecătorului de instrucție, care le transmite intervievatorului în timpul unei pauze.

(4) În caz de necesitate, intervievatorul își rezervă dreptul de a reformula întrebările, dacă acestea au fost formulate în felul în care pot traumatiza martorul minor.

(5) Audierea martorului minor trebuie să evite producerea oricărui efect negativ asupra stării psihice a acestuia.

(6) Martorului minor care la data audierii nu a împlinit vârsta de 14 ani i se atrage atenția că urmează să spună adevărul.

(7) Declarațiile martorului minor audiat în condițiile prezentului articol se înregistrează prin mijloace audiovideo și se consemnează integral într-un proces-verbal întocmit în conformitate cu art. 260 și 261. Judecătorul de instrucție sigilează suportul informațional pe care a fost înregistrată declarația martorului și îl păstrează în original împreună cu copia de pe procesul-verbal al declarației. O copie a înregistrării audiovideo și procesul-verbal de audiere se anexează la dosarul penal. Organul de urmărire penală aduce la cunoștință înregistrarea audiovideo, prezentând și copia procesului-verbal de audiere, bănuیتului, învinuitului sau apărătorului acestuia în termen cât mai scurt posibil, de la data la care a avut loc audierea.

(8) Dacă bănuیتul, învinuitul sau apărătorul acestuia are întrebări pentru minor, în baza unei cereri motivate, este organizată o audiere suplimentară, în condițiile prezentului articol. Audierile repetate ale minorului trebuie evitate în măsură posibilității.

(9) Dacă, la momentul audierii, nu era identificat un bănuیت, după identificarea persoanei și atribuirea acesteia a statutului de bănuیت, în cel mai scurt timp posibil organul de urmărire penală aduce la cunoștință bănuیتului sau apărătorului acestuia, înregistrarea audiovideo, prezentându-i și copia procesului-verbal de audiere. Dacă bănuیتul sau apărătorul acestuia are întrebări pentru minor, în baza unei cereri motivate, se organizează audierea suplimentară a minorului, în condițiile prezentului articol.

3. La articolul 115, alineatul (1), după textul „a martorilor” se completează cu sintagma „, în alte condiții, decât cele prevăzute la art.110¹ din prezentul cod, ”.

4. Articolul 371 se completează cu alineatul (1¹) cu următorul conținut:

„(1¹) În cazul în care minorul în vîrstă de pînă la 14 ani a dat declarații în conformitate cu prevederile art.110¹ din prezentul cod, citirea acestor declarații, reproducerea înregistrării audiovideo a acestora va înlocui audierea în persoană a minorului, în vederea reducerii unei posibile traumatizări a acestuia, cu excepția cazurilor cînd, reieșind din circumstanțele cauzei, instanța de judecată consideră că minorul urmează să dea declarații în ședința de judecată. Audierile repetate ale minorului trebuie evitate în măsură posibilităților.”.

Președintele Parlamentului

NOTĂ INFORMATIVĂ
la proiectul Legii pentru modificarea și completarea Codului de procedura
penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003

Prezentul proiect de lege, este elaborat și înaintat cu titlu de inițiativă legislativă în temeiul art. 73 din Constituția Republicii Moldova și art. 47 din Regulamentul Parlamentului.

În conformitate cu prevederile Convenției Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale, adoptată la Lanzarote la 25 octombrie 2007 și ratificată de Republica Moldova la 19.12.2011, fiecare parte urmează să ia măsurile legislative necesare în scopul asigurării desfășurării procesului penal în interesul superior al copilului și cu respectarea drepturilor acestuia. În vederea executării acestui deziderat se impune necesitatea perfecționării și evoluării în continuu a normelor de procedură penală ce vizează statutul minorilor în cadrul procesului penal.

Legea penală se bazează pe două principii de bază, atunci când se referă la administrarea probelor: principiul prezentării directe (nemijlocite) a probelor în cadrul ședinței de judecată și principiul contradictorialității care presupune dreptul unei părți de a combate argumentele și probele celeilalte părți. Aceste principii se aplică cu unele excepții. Astfel, majoritatea statelor europene sunt refractare la ideea de a solicita martorului minor să facă declarații în instanța de judecată, declarațiile fiind, de obicei, obținute dinainte și administrate în ședința de judecată. Unul din principalele motive este de a evita contactul cu autorul infracțiunii și de a limita contactul copilului cu sistemul justiției penale, în scopul reducerii revictimizării care este foarte probabil să se producă dacă minorul trebuie să facă declarații în mod repetat, re trăind în mod repetat aceleași sentimente.

Deși Codul de procedură penală stabilește în art. 110¹ că interviuarea în faza audierilor minorului în calitate de martor sau parte vătămată se efectuează prin intermediul "psihopedagogului", prevederea nu este funcțională din următoarele considerente. În primul rând numărul actual al psihopedagogilor este insuficient pentru a satisface cerințele legate de implementarea prevederilor articolului 110¹. În al doilea rând, nu este cert dacă, în prezent, pregătirea profesională a psihopedagogilor corespunde cerințelor specifice de audiere a minorilor în cadrul proceselor penale, datorită naturii deosebite a stării emoționale a copilului, vulnerabilității acestuia, caracterului foarte delicat al infracțiunilor prevăzute în articolul 110¹ și complexității generale a unei astfel de proceduri.

Din considerentele menționate mai sus, modificările propuse în proiect extind lista profesiilor, reprezentanții cărora pot activa în calitate de persoane care pot efectua nemijlocit audierea minorului, cu condiția că astfel de persoane au fost instruite în modul convenit sau posedă cunoștințe speciale în domeniu.

Specialistul care urmează să participe în calitate de intervievator la audierea minorului, în fiecare cauză concretă, trebuie identificat în baza unei evaluări care cuprinde natura cauzei, condițiile și posibilitățile existente la nivel local.

De asemenea proiectul invocă importanța limitării numărului audierilor pentru a nu revictimiza minorul, precum și în vederea creării unor condiții de audiere prietenoase copilului, cu respectarea interesului superior al acestuia, și, desigur, ținându-se cont de drepturile bănuیتului garantate de CEDO. Este important ca instanța de judecată, procurorul, ofițerul de urmărire penală, apărătorul și reprezentantul părții vătămate să coopereze în vederea limitării numărului audierilor pentru a nu revictimiza minorul.

Se propune excluderea bănuیتului/învinuitului din lista persoanelor prezente în încăperea de vizualizare. Un astfel de aranjament ar asigura confortul psihologic al minorului audiat, ar facilita contactul cu acesta în timpul audierii ce ar asigura calitatea declarațiilor inițiale ale minorului.

O astfel de practică corespunde recomandărilor CEDO și nu încalcă drepturile persoanei inculcate. Faptul că inculpatul nu este prezent la audierea unui martor, nu încalcă prevederile articolului 6, din moment ce articolul 6 (3) d) îi oferă inculpatului un drept «să întrebe sau să solicite audierea martorilor acuzării».

Astfel, în cauza *A.S. c. Finlandei*, Curtea s-a referit la conținutul obligației pozitive a statului de a-i oferi inculpatului o *“posibilitate adecvată și corespunzătoare”* de a adresa întrebări minorului. Astfel, Curtea a constatat că *trebuie să existe următoarele garanții minime: bănuیتul trebuie să fie informat despre audierea minorului, bănuیتului trebuie să i se acorde posibilitatea de a urmări audierea, fie la momentul desfășurării acesteia, fie mai târziu prin intermediul unei înregistrări audiovideo, și să adreseze întrebări minorului, fie direct sau indirect, pe parcursul aceleiași audieri, sau la o etapă ulterioară”*.

În cauza *S.N. c. Suediei*, Curtea Europeană a declarat următoarele: *“Nu se poate afirma nici că reclamantului i s-au refuzat drepturile lui garantate de Articolul 6 § 3 (d), din motivul că acesta nu a putut să cerceteze sau să obțină cercetarea probelor prezentate de către M. în ședința de judecată și în cadrul procedurilor în instanța de apel. Luând în considerație trăsăturile specifice ale proceselor penale care vizează infracțiunile cu caracter sexual (a se vedea par. 47 de mai sus), această prevedere nu poate fi interpretată ca necesitând în toate cazurile ca întrebările să fie puse direct de către învinuit sau avocatul acestuia, în cadrul unui interogatoriu contradictoriu sau prin alte mijloace. Curtea notează faptul că înregistrarea video a primei audieri la poliție a fost reprodusă în ședința de judecată și în cadrul procedurilor în instanța de apel, și că procesul-verbal al celei de-a doua audieri a fost dat citirii în fața Judecătoriei de Sector, și înregistrarea audio a celei audieri a fost reprodusă în fața Curții de Apel. Reieșind din circumstanțele cauzei, aceste măsuri trebuie considerate suficiente pentru a-i fi permis reclamantului să fi pus la îndoială declarațiile lui M. și credibilitatea acestuia în cadrul procesului penal. Într-adevăr, o astfel de punere la îndoială a dus la reducerea de către Curtea de Apel a sentinței reclamantului, deoarece instanța a considerat că o parte din învinuirile aduse împotriva lui nu a fost dovedită”*.

Aceste două hotărâri demonstrează că bănuیتul/inculpatul nu se bucură de un drept absolut de a fi prezent la audierea minorului, atât timp cât a fost informat despre aceasta și a avut posibilitatea de a fi reprezentat de către apărătorul său. Curtea Europeană consideră că drepturile bănuیتului/inculpatului nu se încalcă chiar dacă acestuia i se permite să adreseze întrebări copilului doar în mod indirect prin intermediul apărătorului său.

În proiect se propune ca partea vătămată să nu asiste în încăperea de vizualizare ci să fie reprezentată prin reprezentantul legal. La această etapă a procesului, partea vătămată nu are nevoie să audă declarațiile altor martori, atât

timp cât aceasta este reprezentată de un reprezentant. În majoritatea cazurilor, partea vătămată este totodată și martor la cele întâmplate. Dacă părții vătămate i s-ar permite să adreseze întrebări minorului, există riscul că aceasta ar putea influența asupra procesului de audiere. Martorul și partea vătămată pot avea interese diferite, prin urmare, ei nu trebuie să aibă posibilitatea să contacteze unul cu celălalt. Atât timp cât reprezentantul părții vătămate urmărește procesul de audiere și are posibilitatea de a adresa întrebări prin intermediul intervievatorului, această situație nu poate fi privită ca o încălcare a Articolului 6 al CEDO.

Prin introducerea alineatului (1¹) la articolului 371, se asigură o concordanță între normele legale și se elimină incertitudinea legată de posibilitatea ca declarațiile înregistrate, făcute la etapa urmăririi penale, să înlocuiască prezența copilului în instanța de judecată în cadrul cercetării judecătorești. Prevederea va fi, de asemenea, în conformitate cu Articolul 109 al CPP, care se aplică la etapa urmăririi penale.

Această modificare reduce riscul revictimizării și corespunde convențiilor internaționale la care Republica Moldova este parte.

De regulă, prin asigurarea înregistrării audierii copilului la faza urmăririi penale, cu participarea procurorului, apărătorului și a judecătorului de instrucție care o urmăresc dintr-o cameră separată, având posibilitatea de a-i adresa întrebări, nu mai este necesară o audiere suplimentară la etapa judecării cauzei.

Înregistrarea audio/video a declarațiilor minorului și procesul-verbal respectiv vor asigura ca instanța de judecată să aibă un temei mai concludent pentru a aprecia modul în care au fost făcute aceste declarații, de exemplu, dacă au existat întrebări sugestive. Mai mult, aceasta va spori posibilitatea apărătorului de a solicita o nouă audiere în care să adreseze întrebări suplimentare, în cazul în care procedura inițială nu a fost una echitabilă sau dacă, de exemplu, a existat o încălcare a principiului egalității armelor.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a abordat, de mai multe ori, chestiunea legată de utilizarea înregistrării audiovideo în calitate de probă în ședința de judecată, aceasta înlocuind prezența personală a minorului în vederea depunerii declarațiilor, și a constatat că această modalitate nu reprezintă o încălcare a articolului 6 par. (1) și (3) ale CEDO, atât timp cât reclamantului i s-a asigurat o posibilitate adecvată de a-și exercita dreptul la apărare în contextul articolului 6 al Convenției.

Deputat în Parlament

